

**UNIUNEA EUROPEI CENTRALE ȘI DE EST ÎN MOZAICUL PROIECȚIILOR
PRELIMINARE DE ASOCIERE A ROMÂNIEI LA COMUNITATEA EUROPEANĂ.
*Central Eastern Europe Union in the Mosaic of Preliminary Projections of Romania to the
European Community Membership***

**Drd. Miruna Mădălina TRANDAFIR
Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filozofie**

Abstract: Setting a research direction under a comprehensive and hermeneutic approach, the paper intends to reveal the manner in which the visionary project of Central and Eastern Europe issued in the 90s by the post-december Romanian diplomacy constituted a preliminary but exponential stage to the complex process of affiliation of Romania to the European Constelation, from which it was brutally torn from by the communist regime. Far from representing a simple diplomatic intent, the initiative of the Central and Eastern European Union, represented the substantial modality of individualisation of Romania in the context of the efforts due to the aligning to the European mechanisms, acting like a catalyst in the design of the paneuropean architecture for the security and stability of the European continent. Synthetic and impartial, we dare initiate a votive action of the project of the Central and Eastern European Union perceived as a preliminary praxis of the Romanian integration in a nonconcurrentia, harmonized and coordinated manner to the European structures and organizations.

Keywords: Central and Eastern Europe, European mechanisms, Romanian diplomacy

Introducere

Abandonând paradigma dogmatică și vădit ideologizată tributară logicii comuniste, România a lansat și a înregistrat, în consonanță cu dinamică metamorfozelor sistemice post 89', un salt resurect în plan extern și o re poziționare temerară în rândul entităților statale decidente pe eșichierul internațional, redobândind atributele diplomatice exponențiale pierdute în perioada interbelică. Postulând ca principiu axiomatic al politicii externe românești "deschiderea către lume"¹, conducerea de la București a demarat un proces radical de schimbare în orientarea internațională a României, prin intensificarea conlucrării cu partenerii tradiționali în baza respectului reciproc, a înțelegerii, egalității în drepturi și în concordanță cu normele dreptului internațional, marcând indubitabil sfârșitul praxisului izolaționist propriu inferenței vechiului

¹ Ion Iliescu, *Momente de Istorie II. Documente, Alocuțiuni, Comentarii, iunie 1990-septembrie 1991*, București, Ed. Enciclopedică, 1996, p.18.

regim. Într-o asemenea optică referențială, lucrarea propune, în cadrul unui complex demers interdisciplinar de cercetare, din perspectiva unei abordări subsumate semanticii și hermeneuticii istorice, să reveleze revirimentul înregistrat de România pe plan extern o dată cu creionarea și conceptualizarea unei Uniuni a Europei Centrale și de Est în calitate de catalizator al afilierii statului român la structurile și mecanismele europene.

În prima secțiune a lucrării, apelând la uzanța retrospectivă, intenționăm să oferim o perspectivă temeinică de comprehensiune a manierei în care s-a oficializat tranziția atât de necesară de la opacitatea predilectă a României reflectată în plan extern, inerentă perioadei comuniste, la deschiderea înregistrată o dată cu prăbușirea eșafodajului comunist și debutul coagulării noilor formațiuni și structuri de guvernare postcomuniste. În cea de-a doua parte a lucrării, ne vom focaliza interesul, în temeiul instrumentelor teoretice și conceptuale, asupra principalelor demersuri cristalizate pe plan extern, învederând aportul substanțial pe care Uniunea Europei Centrale și de Est l-a conferit întregului proces derulat la nivel european în intenția de a edifica o structură de securitate paneuropeană indispensabilă noului context geopolitic profilat. Integral, obiectivul lucrării vizează o radiografiere substanțială a manierei în care România și-a individualizat profilul extern pe scena relațiilor internaționale prin acțiunea constructivă a unei forțe politico-economice destinate statelor din arealul central și est-european, praxis preliminar al integrării României la structurile europene.

Aspectele și considerentele metodologiei de cercetare.

A introduce în circuitul dezbaterii o tematică înregistrată în categoria “istoriei imediate sau a istoriei recente”², implică prezentarea acelor metode și instrumente de cercetare specifice acestei tipologii istoriografice. Trebuie specificat însă, încă de la început faptul că o astfel de cercetare precum este cea propusă nu este și nu poate fi construită pe documente arhivistice din motive obiective. La fel este și situația arhivelor diplomatice. Totuși acest gen distinct de istoriografie, prezintă alte avantaje decât cele derivate din cunoașterea bazată pe folosirea arhivelor. Ca și alternativă, cercetarea noastră este fundamentată, pe consultarea unor cărți dedicate transformărilor din Europa post-comunistă, cărora în baza unei analize interpretative, le-am atribuit cu imparțialitate, ipoteze de lucru esențiale pentru înțelegerea tematicii dezbătute. În

²Florin Abraham, *Transformarea României 1989-2006, Rolul Factorilor Externi*, București, Ed. Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2006, p.26.

al doilea rând, am inserat un mecanism de cercetare diacronic, relevând într-o manieră evolutivă, traiectoria parcursă de România în plan extern, necesară comprehensiunii subiectului întreprins. Finalmente, apelând la un suport metodologic specific istoriei orale, și anume interviul structurat, am urmărit expres să reconstituim pe cale orală acest episod relevant de politică externă din relatările participanților sau a martorilor oculari, în cazul nostru decidenți politici majori. În consecință, intervievând două personalități marcante ale politicii românești, respectiv Fostul Președinte al României în perioada 1990-1996/2000-2004 și Fostul Ministru al Afacerilor Externe în perioada 1991-1992, am solicitat răspunsuri la un set de întrebări prestabilite, cu scopul de a culege informațiile necesare problematicii vizate, investigații pe care le-am interpretat ulterior încorporându-le în temelia lucrării. Cât privește aparatul bibliografic, acesta este fundamentat în majoritate pe consultarea literaturii de specialitate precum și pe studii și articole, izvoare memorialistice, documente și surse mass-media.

1. Caleidoscop extern retrospectiv

Sintetic intitulat drept ”marele șoc din finalul unui secol scurt”³, anul 1989 a imprimat cadența transformărilor succedate și redimensionarea proceselor economice, politice și sociale la nivelul întregului areal central și est-european, influențând traiectoria integrală a istoriei contemporane. Proliferarea revoluțiilor din 89’, a generat pe de o parte reconfigurarea fizionomiei continentului european, modificând „în mod fundamental, harta politică, economică, axiologică și culturală a lumii”⁴, iar pe de altă parte, eradicarea și colapsul sistemului politic comunist, dovedit falimentar, a permis foștilor sateliți angrenați pe orbita sovietică un moment epocal, acela al eliberării definitive de sub chingile comunismului. Parte componentă a unui amplu proces de disoluție a sistemelor totalitare, revoluția română a avut particularitățile și trăsăturile sale specifice, generate de caracterul opresiv al regimului dictatorului Ceaușescu⁵, însă caracteristica exponențială, care a conferit substanță revoluției a constituit-o procesul reformării complexe antrenând toate obiectivele schimbării, ”de la cele politice, începând cu dizolvarea

³ Ion Iliescu, *După 20 de ani, 1989, an de cotitură în istoria națională și în viața internațională*, București, Ed. Semne, 2010, p.10.

⁴ Constantin Hlihor, “România și vecinătatea sa după încheierea Războiului Rece” în *Analele Universității Creștine Dimitrie Cantemir, Seria Istorie-Serie Nouă*, An1, Nr.1, 2010, p.186, Disponibil la : <http://istorie.ucdc.ro/7.%20Revista%20PDF%20files/Analele%20UCDC%20Istorie%201%202010%20Pdf%20autor%20Hlihor.pdf>, Accesat: 12 martie 2011.

⁵ Ion Iliescu, *Momente de istorie I, Documente, Interviuri, Comentarii, decembrie 89-iunie 1990*, București, Ed. Enciclopedică, 1995, p.9.

structurilor de putere și demiterea guvernului, abandonarea preeminenței unui singur partid și statornicirea unui sistem democratic pluripartidist, până la cele care vizează relansarea economică, socială și nu în ultimul rând deschiderea către lume”⁶.

În spectrul relațiilor internaționale, România, proaspăt desatelitizată din sfera sovietică, și-a reconfigurat și reevaluat statutul în plan extern printr-un intens proces de colaborare fructuoasă cu toate statele de pe continentul european, în baza unor principii moderne și democratice în concordanță cu normele dreptului internațional, eliminând în consecință, impedimentele de ordin ideologic impuse de vechiul regim. Derulând, însă, retrospectiv evenimentele și proiectându-ne în perioada comunistă, vom observa, cu imparțialitate și echidistanță, faptul că atributul definitoriu al diplomației românești o dată cu implantarea regimului comunist a fost mai degrabă unul al lipsei de coerență, pragmatism și relevanță în promovarea interesului național. Calificată drept prevalent ezitantă și tatonantă, politica externă românească, în absența unei capacități decizionale mobilizante, s-a plasat, pentru un interval de timp, mai degrabă în sfera anonimatului. O dată cu instaurarea regimului comunist, a demarării procesului de “sovietizare a României”⁷, și în contextul ubicuității trupelor și consilierilor sovietici în toate instituțiile centrale, prestația diplomației românești a fost catalogată drept una vasală, aservită și obedientă, respectând întocmai directivele promovate de conducerea de partid și stat. “După retragerea trupelor sovietice din România, în anul 1958, a urmat o etapă de detașare graduală de linia sovietică și de imprimare a unei linii autonomiste limitate politicii externe românești în continuarea celei trasate de Declarația din aprilie 1964”⁸, prefigurându-se tentative timide și incipiente de contracarare și îndiguire a controlului sovietic, prin intermediul unei politici de intensificare a contactelor cu o sumedenie de țări, atât din tabăra capitalistă cât și din lagărul comunist.

Interludiu epopeic în istoria diplomației românești comuniste, relevant prin componenta sa de emancipare și de răzvrătire în raport cu Moscova și concretizat “prin amplitudinea și

⁶ Idem, *Revoluția Română*, București, Ed. Presa Națională, 2001, p.17.

⁷ Intrarea României în sfera de influență a Uniunii Sovietice și instaurarea regimului comunist au transformat România într-un stat ce urma să graviteze pe orbita Kremlinului. În a doua jumătate a anului 1947, Kremlinul a declanșat ofensiva decisivă pentru lichidarea vechiului regim. În 1948, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Bulgaria, România precum și Albania și Iugoslavia au declarat oficial că a fost instituit regimul de democrație populară, ca expresie a dictaturii proletariatului. Partidul Comunist a preluat întreaga putere politică, desființând partidele democratice, a fost instituită o nouă Constituție, au fost naționalizate principalele întreprinderi economice, a fost colectivizată agricultura și proclamate doctrinele socialiste (elaborată de Marx, Engels, Lenin și Stalin) ca singură ideologie admisă în stat. România–Rusia încotro? (VII), în *România Liberă*, 21 noiembrie 2007, Disponibil la: <http://www.romanalibera.ro/a111875/romania-rusia-incotro.html>, Accesat :13 noiembrie 2009.

⁸ România–Rusia încotro? (VII), în *România Liberă*, 21 noiembrie 2007, Disponibil la: <http://www.romanalibera.ro/a111875/romania-rusia-incotro.html>, Accesat :13 noiembrie 2009.

diversitatea contactelor stabilite cu state ca Israel, Republica Federală Germană și China, prin oficializarea de vizite la nivel înalt”⁹, prin opoziția vehementă în cadrul ”Consiliului De Ajutor Economic Reciproc”¹⁰ și a “Tratatului de la Varșovia”¹¹, și nu în ultimul rând prin achiziționarea tehnologiei occidentale în detrimentul celei sovietice, episodul de autonomie a culminat apoteotic o dată cu condamnarea de către România a invaziei trupelor sovietice în Cehoslovacia. Spectaculoasă și meritorie în dimensiunea sa externă, partitura de independență promovată de leadershipul românesc, ”a încetat subit o dată cu anii 80’, când pe fundalul oficializării unor vizite în țările asiatice, concretizate prin personalizarea regimului, a profilării autarhiei economice și politice, politica externă românească și-a redobândit atributele glacisului internațional”¹², marcând indubitabil debutul involuției și regresului ineluctabil înregistrat de diplomația românească pe plan extern.

Paradigma izolaționistă specifică anilor 80’, s-a conservat stăruitor până în momentul imploziei regimului comunist, însă o dată cu victoria imparabilă a Revoluției Române asupra comunismului, s-a reconfigurat traiectoria României în planul relațiilor internaționale, legitimându-se, astfel, o tranziție vertiginoasă de la logica claustrării la dialectica deschiderii.

În consecință, sub dictonul axiomatic al deschiderii către lume, România își propunea o conlucrare fructuoasă cu toate statele lumii, “în baza înțelegerii, a egalității și respectului reciproc, ridicând barierele obstructive impuse de vechiul regim în calea colaborării internaționale”¹³. În plus, comandamentele de politică externă tributare acestui obiectiv, statuau dezideratul definitoriu de a da “expresie procesului de democratizare a societății românești, asigurând conectarea României la tendințele inedite generate în Europa și în lume, în intenția de a consolida noi raporturi interstatale și de a participa direct la dezbaterile din forurile internaționale pornind de la interesele fundamentale ale țării”¹⁴. Succint, o multitudine de țeluri îndrăznețe raliat unei “politici concepute sub formatul unui cerc complet, în care să nu rămână găuri

⁹ Adrian Pop, *Originile și Tipologia Revoluțiilor Est-Europene*, București, Ed. Enciclopedică, 2010, p. 284.

¹⁰ C.A.E.R. –Consiliul de Ajutor Economic Reciproc, a fost creat la apelul și inițiativa Uniunii Sovietice în 1949 ca o organizație economică a statelor comuniste pentru a constitui un echivalent al Comunității Economice Europene, având ca și obiectiv stimularea comerțului dintre țările din blocul estic.

¹¹ Tratatul de la Vașovia, reprezenta alianță militară a țărilor din Europa Răsăriteană și Blocul Răsăritean consolidată împotriva amenințării percepute de NATO..

¹² Ion Iliescu, Vladimir Tismăneanu, *Marele Șoc din Finalul unui Secol Scurt, Despre Comunism, Postcomunism, Democrație*, București, Ed. Enciclopedică, 2004, p. 133.

¹³ Idem, *Momente de Istorie II. Documente, Alocuțiuni, Comentarii, iunie 1990- septembrie 1991*, București, Ed. Enciclopedică, 1996, p.29.

¹⁴ “Jurnal Internațional”, 18 februarie 1990.

majore”¹⁵. Cu alte cuvinte, o politică a înaltelor aspirații, îndreptată spre toate azimuturile, “izvorâtă din înțelegerea profundă a intereselor fundamentale ale societății românești, în care direcțiile de continuitate tradiționale se împletesc cu imperativele momentului istoric”¹⁶.

Pe baza unei asemenea abordări constructive, România, își propunea să redevină, un veritabil pion geostrategic în arhitectura de securitate europeană, contribuind cu demnitate, verticalitate și pragmatism, în baza atuurilor diplomatice, la re consolidarea întregului spațiu central și est-european. Edificată în baza unor piloni cardinali, reliefați prin dinamism și echilibru, politica externă românească se angaja să reclădească punți de legătură cu o multitudine de state din arealul european, promovând astfel o strategie polivectorială în sfera relațiilor internaționale, strategie cristalizată în conformitate cu noua conjunctură prefigurată.

Reținem, în încheiere, faptul că deși, preeminent discontinuă, sincopată și oscilantă în perioada comunistă, politica externă românească resuscitată din letargia specifică opticii ideologiei vechiului regim, a înregistrat, o dată cu tranziția postcomunistă, un salt calitativ în spectrul raporturilor internaționale, dobândind atât atribute organizatorice sporite, cât și o capacitate decizională optimizată, conferindu-i-se dreptul legitim de a delibera în marile problematice emergente perioadei post Război-Rece.

2. “Pactomania” sau despre ”Diplomația Tratatelor”

Debutul anului 90’ anunța o repliere notabilă la nivelul raporturilor internaționale, logica inerentă ordinii bipolare fiind substituită progresiv de cea a unipolarității și a primatului Statelor Unite ale Americii, “întregul subsistem de relații internaționale din arealul central și est-european suferind un proces de profundă restructurare și fragmentare”¹⁷. Vechile mecanisme de securitate și colaborare economică, respectiv Tratatul de la Varșovia și Consiliul pentru Ajutor Economic Reciproc, “deveniseră anacronice în contextul dispariției liantului ideologic și al renunțării definitive la forță și la constrângerea cu forță în relațiile internaționale”¹⁸, ceea ce a determinat în mod unanim destructurarea ulterioară a acestor organizații perimate. Indubitabil, procesul demantelării graduale a respectivelor structuri a generat și profilarea unui “vacuum de securitate, caracterizat printr-o accentuată instabilitate și un puternic curent destabilizant în partea sud-estică

¹⁵ Sergiu Celac, *De vorbă cu Sergiu Celac*, București, Ed. Enciclopedică, 1996, p.43.

¹⁶ Ion Calafeteanu, *Istoria politicii externe românești în date*, București, Ed. Fundația Europeană Titulescu, 2003, p.5.

¹⁷ Luciana Alexandru Ghica, Marian Zulea, *Politica de Securitate Națională*, Iași, Ed. Polirom, 2007, pp.162-163.

¹⁸ Ion Iliescu, *România și Lumea la Confluența Secolelor XX și XXI*, București, Ed. Tehnică, 2009, p. 187.

a continentului european”¹⁹, imposibil de contracarat pe termen scurt, În plus, plana temerea că în urma profilării vidului de securitate, fostele țări comuniste, ar fi putut, ipotetic, să rămână încorporate în acea zonă tampon sau gri, un areal în care nu exista nici o garanție credibilă de securitate în contextul emergenței unor posibile conflicte sau forme de periclitate la adresa păcii continentului european. Repudiind o asemenea perspectivă, diplomația românească a demarat un proces intens de fructificare a opțiunilor definitorii de politică externă în “încercarea de a-și prezerva pe cât posibil sistemul de securitate, consolidând un mecanism propriu, care, în același timp să se înscrie în procesul de realizare a unei structuri mai largi pe întregul continent european, prima inițiativă și eminentamente una din cea mai de succes inițiative reprezentând-o negocierea, semnarea și încheierea de tratate bilaterale, legitimându-se astfel o rețea complexă de tratate bilaterale dispersate la nivelul întregului continent european”²⁰. În viziunea României, la baza edificării unui sistem de securitate general european, primul palier era cel prefigurat de spectrul bilateral, substituind în locul “vechilor tratate de colaborare, prietenie și asistență mutuală vădit contaminate de factorul ideologic, un nou set de tratate de colaborare, bună vecinătate și amicitie, capabile să confere cadrul politic și juridic de natură să stimuleze conlucrarea cu toate statele din acea parte a continentului și în deplin acord cu prevederile documentelor CSCE”²¹. Întreaga construcție mozaicală emergentă de tratate de colaborare, bună vecinătate și amicitie, a prefigurat dimensiunea unui modus vivendi cu entitățile europene, ”restabilind și reconstituind punți inedite de convergență în cadrul unui spectru larg de domenii, de la cel politic, economic, cultural până la cel tehnico-științific și ecologic”²².

“Tratatul de Prietenie, Bună Vecinătate și Cooperare dintre România și Republica Turcia, sau Tratatul de Prietenie și Colaborare dintre România și Republica Italiană”²³, au constituit doar două exemple concludente, din multitudinea tratatelor ce au marcat deliberat instituționalizarea unei ample nișe de dezvoltare în plan bilateral, vizând acțiuni constructive de largă deschidere și cooperare, de promovare a bunelor relații, a respectului și bunei înțelegeri cu toate statele

¹⁹ Ioan Mircea Pașcu, “Extinderea Nato: Cazul României. Raport Personal”, 2007, Disponibil la:

<http://ioanmirceapascu.ro/media/pdf/extinderea-nato-ioan-mircea-pascu.pdf>, Accesat: 12 decembrie 2010.

²⁰ Adrian Năstase, *România după Malta, 875 de zile la externe, Volumul 5 (1 mai-30 iunie 1991)*, București, Ed. Fundația Europeană Titulescu, 2007, p. 103.

²¹ Ion Iliescu, *Momente de Istorie II*, (...), p.377.

²² Adrian Năstase, *Tratatele României, un Deceniu de Acte Internaționale 1990-1999. Evidență Cronologică, Clasificarea pe Domenii*, București, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2000, pp.19-20.

²³ Idem, *Tratatele României, 1990-1997, Evidență Cronologică, Clasificare pe Domenii*, București, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, 1998, p.135.

europene, respectând întocmai garantarea și promovarea interesului național, a suveranității și integrității statului național.

Inserând directiva bilaterală, România a promovat o politică a destinderii și a cooperării polivectoriale, afirmând o identitate redefinită în plan internațional, articulată “pe principiile suveranității și respectului reciproc, pe o concepție democratică de parteneriat și de deplină egalitate, implicându-se activ și responsabil în peisajul eforturilor de pace, securitate și colaborare ale comunității internaționale”²⁴. Care au fost raționamentele și considerentele care au legitimat asumarea acestei directive de politică externă a României? Indiscutabil, aspectul și componenta securitizării statului român, aceea a afilierei și ulterior a integrării în cadrul unei structuri de securitate care să coincidă aranjamentelor de securitate dezirate de statul român, a constituit, argumentul vital care a fundamentat adoptarea acestei măsuri de politică externă. În baza unor afirmații temeinice furnizate de către fostul Ministru de Externe al României din perioada 1991-1992, Adrian Năstase, inițiativa tratatelor bilaterale, “a constituit un mecanism progresiv de apropiere de Alianța Nord Atlantică în formule juridice, politice, bilaterale la început și apoi într-o formulă multilaterală, până în anul 2003 când tot acest mecanism a fost finalizat”²⁵. În al doilea rând, nu trebuie neglijate nici mărturiile furnizate de către fostul președinte al României din perioada 1990-1996, care consideră că strategia tratatelor bilaterale a făcut parte dintr-un “amplu proces de elaborare a discuțiilor bilaterale cu toate statele europene pentru a iniția tratate noi, fundamentate pe metoda principiilor moderne, respectiv a independenței totale și a desprinderii de dogmele și normele internaționalismului socialist”²⁶. Practic, un raționament secundar dar la fel de semnificativ, în opinia fostului demnitar de stat, pornește de la premisa că această vastă rețea de legături juridice își găsește motivațiile într-o inițiativă de decorsetare și dezideologizare a raporturilor între state, marcând astfel relansarea relațiilor în baza principiilor echității și a respectului reciproc.

Fie că a fost vorba de componenta securitizării sau de aspectul dezideologizării raporturilor interstatale, logica pactomaniei, a reprezentat o măsura exponențială a politicii externe românești post-comuniste, destinată conlucrării multilaterale echilibrate pentru liniștea,

²⁴ Idem, *Dimensiunile politicii externe în Tratatetele României*, Evidență cronologică, Clasificare pe domenii, 1990-2001, București, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2002, p.38.

²⁵ Interviu cu Domnul Adrian Năstase, Fostul Ministru al Afacerilor Externe în perioada 1991-1992, realizat la data de 12 mai 2011.

²⁶ Interviu cu Domnul Ion Iliescu, Fostul Președinte al României în perioada 1990-1996/2000-2004, realizat la data de 11 mai 2011.

pacea și stabilitatea întregului continent european, consemnând în pagina contemporaneității mărturia perenă a scenariului antamat de România în mozaicul proiecțiilor preliminare de edificare a unei structuri de securitate paneuropene.

3. Uniunea Europei Centrale și de Est, catalizator al integrării europene.

În mod simultan, prestația diplomației românești a demarat o acțiune particulară de consolidare a unui ”mecanism de conlucrare multilaterală, în formatul unei Uniuni a Europei Centrale și de Est, cu intenția de a accelera procesul integrării în structurile europene”²⁷. Conceput în exclusivitate ca for de consultări politice adresat statelor din arealul central și est-european, inițiativa Uniunii Europei Centrale și de Est a reprezentat în mod explicit modalitatea individualizată a României de a se implica asiduu în peisajul eforturilor de cristalizare a unei arhitecturi de securitate general-europeană atât de dezirată în noul context internațional. Departea de a reprezenta un banal demers diplomatic, proiectul unei Uniuni a Europei Centrale și de Est, a constituit o prerogativă cardinală a politicii externe românești prin anvergura obiectivelor și finalităților propuse la nivel regional. În consecință, obiectivul definitoriu viza “creșterea încrederii și securității la nivelul statelor membre prin realizarea de consultări, schimb de informații și opinii, desfășurarea unor activități de control și verificare de natură să conducă la intensificarea transparenței activității, încurajând integrarea progresivă a țărilor îndrituit participante în structurile europene existente”²⁸. Propunerea apărea viabilă “deoarece ar fi mărit capacitatea de negociere a țărilor din estul și centrul Europei și ar fi accelerat o serie de procese de integrare la nivel european”²⁹. În plus, “pentru o organizare mai eficientă a întâlnirilor formalizate la nivelul uniunii, se consimțea participarea Uniunii Sovietice, a Statelor Unite ale Americii, a CEE și chiar a UEO în calitate de observatori permanenți, al căror consens ar fi constituit o precondiție necesară în luarea oricăror decizii de relevanță majoră”³⁰. Succint, un demers vizionar cu rezultate palpabile și tangibile pe termen scurt, creionat, conceput și materializat de leadershipul diplomatic românesc în intenția de a stimula procesul de consolidare a unui sistem de securitate general european, de natură să prevină evoluțiile neașteptate sau nedorite în plan regional. În mod complementar, formula cea mai optimă prin care România și-a

²⁷ Adrian Năstase, *România și Noua Arhitectură Mondială*, București, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, 1996, p.130.

²⁸ Adrian Năstase, *România după Malta*, (...), p. 30.

²⁹ Iulia Moțoc, Șerban Filip Cioculescu, *Manual de Analiză a Politicii Externe*, Iași, Ed. Polirom, 2010, p.329.

³⁰ Adrian Năstase, *România după Malta*, (...), p.31.

exprimat voința și dezideratul de a se racorda la constelația europeană și semnalul cel mai elocvent de reîntoarcere în Europa. În plus, proiectul unei Uniuni a Europei Centrale și de Est, a reflectat și maniera exponențială în care România și-a afirmat și redefinit identitatea pe plan extern, epatând în baza unui profil de politică externă activ, dinamic, pragmatic și constructiv. În concluzie, Uniunea Europei Centrale și de Est, a reprezentat o acțiune de substanță demarată de România, o acțiune a cărei simbolistică definitivă rezidă în dorința României de a reveni în rândul familiei europene căreia îi aparține de fapt și de drept.

Concluzii

Dimensiunea politicii externe românești postdecembriste se distinge prin substanță și profunzime. În cadrul principalelor demersuri antamate de România în plan extern un loc privilegiat îl deține inițiativa unui condominiu elitist, al conlucrării multilaterale, inițiativă ce atestă în plan oficial dorința de afirmare a României în peisajul eforturilor de cristalizare a unei arhitecturi de securitate paneuropene pentru liniștea, pacea, stabilitatea și bunăstarea la nivel regional și în plan subtil dorința de revenire în Europa!

Bibliografie - Trandafir

I .Literatură de Specialitate:

- 1.Abraham, Florin, *Transformarea României 1989-2006, Rolul Factorilor Externi*, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2006;
- 2.Calafeteanu, Ion, *Istoria politicii externe românești în date*, Editura Fundația Europeană Titulescu, București, 2003;
- 3.Ghica, Luciana Alexandra, Zulea, Marian, *Politica de Securitate Națională*, Editura Polirom, Iași, 2007;
- 4.Moțoc, Iulia, Cioculescu, Șerban Filip, *Manual de Analiză a Politicii Externe*, Editura Polirom, Iași, 2010;
- 5.Năstase, Adrian, *Dimensiunile politicii externe în Tratatetele României, Evidență cronologică, Clasificare pe domenii, 1990-2001*, Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2002;
- 6.Idem, *România după Malta, 875 de zile la externe, Volumul 5 (1 mai-30 iunie 1991)*, Editura Fundația Europeană Titulescu, București, 2007;

7.Idem, *România și Noua Arhitectură Mondială*, Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1996;

8.Idem, *Tratatele României, 1990-1997, Evidență Cronologică, Clasificare pe Domenii*, Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1998;

9.Idem, *Tratatele României, un Deceniu de Acte Internaționale 1990-1999. Evidență Cronologică, Clasificarea pe Domenii*, Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2000;

10.Pop, Adrian, *Originile și Tipologia Revoluțiilor Est-Europene*, Editura Enciclopedică, București, 2010;

II. Memorialistică:

1.Celac, Sergiu, *De Vorbă cu Sergiu Celac*, Editura Enciclopedică, București, 1996;

2.Iliescu, Ion, *După 20 de ani, 1989, an de cotitură în istoria națională și în viața internațională*, Editura Semne, București, 2010;

3.Idem, *Momente de istorie I, Documente, Interviuri, Comentarii, decembrie 89-iunie 1990*, Editura Enciclopedică, București, 1995;

4.Idem, *Momente de Istorie II. Documente, Alocuțiuni, Comentarii, iunie 1990- septembrie 1991*, Editura Enciclopedică, București,1996;

5. Idem, *Revoluția Română*, Editura Presa Națională, București, 2001;

6. Idem, *România și Lumea la Confluența Secolelor XX și XXI*, , Editura Tehnică, București, 2009;

7. Idem, Tismăneanu, Vladimir, Iliescu, Ion, *Marele Șoc din Finalul unui Secol Scurt, Despre Comunism, Postcomunism, Democrație*, Editura Enciclopedică, București, 2004.

III. Publicații Periodice:

“Jurnal Internațional”;

IV. Studii și Articole:

Hlihor, Constantin, “România și vecinătatea sa după încheierea Războiului Rece” în *Analele Universității Creștine Dimitrie Cantemir*, Seria Istorie-Serie Nouă, An1, Nr.1, 2010, Disponibil la :

<http://istorie.ucdc.ro/7.%20Revista%20PDF%20files/Analele%20UCDC%20Istorie%201%202010%20Pdf%20autori/20%20Hlihor.pdf>, Accesat: 12 martie 2011;

Pașcu, Ioan Mircea“Extinderea Nato: Cazul României. Raport Personal”, 2007, Disponibil la: <http://ioanmirceapascu.ro/media/pdf/extinderea-nato-ioan-mircea-pascu.pdf>, Accesat: 12 decembrie 2010;

România–Rusia încotro? (VII), în *România Liberă*, 21 noiembrie 2007, Disponibil la <http://www.romanialibera.ro/a111875/romania-rusia-incotro.html>, Accesat :13 noiembrie 2009.

V. Mărturii Orale:

Interviu cu Domnul Adrian Năstase, Fost Ministru al Afacerilor Externe în perioada 1991-1992, realizat la data de 12 mai 2011;

Interviu cu Domnul Ion Iliescu, Fost Președinte al României în perioada 1990-1996, realizat la data de 11 mai 2011.